

## Kultúra a absolventky učiteľstva slovenského jazyka a literatúry

*MIROSLAV KAZÍK*

### **Culture and Graduates of Teacher Training of Slovak Language and Literature Abstract**

The paper gives a comprehensive view of the perception of culture by graduates of Slovak language and literature and their involvement in cultural life. According to one of the surprising results of the survey, – which was carried out at the Department of Slovak Language and Literature of J. Selye University in 2022 – the participants' reading lists do not contain any professional linguistic or literary magazine. They are neither interested in literary quizzes nor in discussions with writers. Furthermore, the graduates do not go to concerts or attend theatres. The survey has made it possible to identify the needs of the research group and can form the basis for the preparation of new educational programs in the field of culture. Also, the findings can propose a further direction to state cultural policy addressing the youth (especially students of Slovak language and literature), and they can urge the creation of youth-specific priority programs supported by local government. Finally, it can serve as an inspiration for creating cultural activities at the national, regional, and local levels.

**Keywords:** music; theatre; dance; film; book culture; cultural heritage; media environment; churches

**Kľúčové slová:** hudba; divadlo; tanec; film; knižná kultúra; kultúrne dedičstvo; mediálne prostredie; cirkvi

**Subject-Affiliation in New CEEOL:** Social Sciences – Education – Higher Education

**DOI:** 10.36007/eruedu.2022.3.058-071

Kultúra sa spája len s človekom, viaže sa na jeho poľudštenie. Možno o nej hovoriť ako o završení procesu hominizácie, súvisí s medziľudskou interakciou, lebo má výrazný spoločenský charakter. Študentky slovenčiny ako tie, ktoré študujú jeden zo základných prejavov kultúry – jazyk a reč v spätosti s ich odrazom v umení, beletrii, krásnej literatúre, by mali byť ak nie nositeľkami samej kultúry, tak aspoň tými, ktoré ju v dostatočnej miere kriticky percipujú, majú o nej dostatočnú reflexiu či by ju mali (vedieť) reflektovať. Nehovoriac už o absolventkách slovenského jazyka a literatúry, ktoré sa dostávajú do praxe a na pracovný trh – či už ako samotné učiteľky alebo pracovníčky v kultúre, ale aj na hocijakú pozíciu, veď jazyk, kultúra, vzdelanie tvoria integrálnu časť osobnosti človeka a určite prispeli prinajmenšom k samotnému sebarozvoju a možnosti lepšieho sebariadenia.

Vznik kultúry je kľúčovým problémom antropogenézy (vzniku človeka) ako novej kvalitatívnej zmeny vo vývoji. Začína sa zhotovovaním nástrojov (Kráľ – Rýzková 1990, 7). Kultúra je a bola v priebehu histórie definovaná rôzne. Inak kultúru vníma

história, psychológia, etnológia, kultúrna antropológia, sociológia, sociálna psychológia, so špecifickým vymedzením kultúry sa stretneme v každodennej praxi. Fakt je, že kultúra predstavuje pre ľudstvo charakteristický fenomén. Vymedziť ju možno z niekoľkých rôznych hľadísk (Nový – Syrunek 2006, 77).

Antropológovia Kroeber a Kluckhohn zhromaždili vyše 164 rôznych definícií kultúry a ich detailnou analýzou dospeli k tomu, že

- kultúra je typicky ľudským produktom,
- kultúra vzniká v určitej časovej a priestorovej dimenzii,
- kultúra sa vyznačuje špecifickými hodnotami,
- kultúra sa uskutočňuje v procese výberu a vývoja,
- kultúre sa možno učiť,
- kultúra je založená na vzoroch,
- kultúra má sociálny charakter (Nový – Syrunek 2006, 77).

Za klasickú definíciu kultúry býva označovaná definícia E. B. Tylora z roku 1871, podľa ktorej „kultúra je celistvým komplexom zahrňujúcim znalosti, presvedčenia, umenie, morálku, právo, zvyky a akékoľvek ďalšie schopnosti a návyky požadované od človeka ako člena spoločnosti. Tak kultúra nie je len umenie a hudba, s ktorými sa niekedy stotožňuje, ale zahrňuje predovšetkým normy a hodnoty, v ktorých rámci sa realizuje náš sociálny život, naše vedomie dobra a zla, náš jazyk, naše náboženstvo atď.“ (Nový – Syrunek 2006, 77 – 78).

B. Malinovský kultúru chápe ako konkrétny spôsob uspokojovania potrieb človeka v spoločnosti. Podľa Kloskowskej môže byť kultúra stručne definovaná ako relatívne integrovaný celok zahrňujúci ľudské správanie a jeho výtvory, pričom sa toto správanie riadi v určitom spoločenstve v procese interakcie vytvorenými vzormi (Nový – Syrunek 2006, 78).

A. I. Arnoľdov definoval kultúru ako aktívnu tvorivú činnosť ľudí (individuí, sociálnych skupín, tried, národov, celej spoločnosti), ktorá sa uskutočňuje vo sfére materiálnej a duchovnej produkcie smerujúcej k osvojeniu sveta; je to činnosť, v ktorej sa produkujú, uchovávajú, rozdeľujú, vymieňajú a spotrebúvajú spoločensky významné materiálne a duchovné hodnoty; je to rovnako súhrn týchto hodnôt spredmetňujúcich tvorivú ľudskú činnosť (Král – Rýzková 1990, 17). Arnoľdovu definíciu reprodukoval aj V. Brožík a prijali ju aj autori *Dejín hmotnej kultúry* (Král – Rýzková 1990, 18).

V prvotnom a najstaršom význame termín kultúra označuje aktivitu, ktorou človek zušľachťuje seba samého, aby dosiahol plnosť svojej ľudskosti, aby bol rozvinutý vo svojich špecifických ľudských schopnostiach, predovšetkým v ich duchovných zložkách, a realizuje sa ako osoba vo vzťahu k blízkym vo svojej jedinečnosti a autonómii (Csontos 2016, 16 – 17).

Podľa L. Csontosa má kultúra niekoľko dôležitých črtí, je predovšetkým humanistická, subjektívna, spiritualisticko-reštriktívna a aristokraticko-elitárska; podľa neho obsah a rozsah moderného pojmu kultúra možno kvalifikovať ako antropologický, objektívny a pasívny (Csontos 2016, 17 – 19).

Battista Mondin vyčleňuje konštitutívne prvky kultúry štyri: jazyk, technika, zvyklosť, hodnoty – a niekedy pripája piaty: politiku. Kultúra je tak všetka činnosť člo-

veka, ktorá sa vyjadruje v aktivitách: poznať a komunikovať, vyrábať, konať a kontemplovať, reflektovať (Csontos 2016, 21).

Medzi základné oblasti kultúry, ktoré zastrešuje slovenské ministerstvo kultúry patria: scénické umenie (divadlo a tanec), hudobné umenie, literatúra a knižná kultúra, výtvarné umenie, architektúra, dizajn, kinematografia a audiovizia, médiá, ochrana pamiatok a pamiatková starostlivosť, múzeá a galérie, tradičná a ľudová kultúra, folklór, kultúrno-osvetová činnosť, záujmovo-umelecká činnosť, cirkvi a náboženské spoločnosti a kultúra menšín. V príspevku sa venujeme predovšetkým im.

Každému sociálnemu celku zodpovedá zvláštny kultúrny systém, čiže každá spoločnosť, sociálna skupina a významné sociálne organizácie majú svoju vlastnú kultúru (Nový – Syrunek 2006, 81).

Príspevok sa orientuje na sociálnu skupinu študentiek, resp. absolventiek slovenčiny. Vzorku prieskumu tvorilo 15 študentiek učiteľstva slovenského jazyka a literatúry v 5. ročníku (2. magisterskom). Priemerný vek bol 23,4 roka (deväť 23-ročných a šesť 24-ročných). Všetky mali slovenskú národnosť. Päť bývalo v obci, deväť v meste a jedna neuviedla možnosť bydliska.

Oslovené študentky – absolventky reprezentujú vekovú a sociálnu skupinu, ktorá je charakterizovaná spoločnými znakmi. V štruktúre spoločnosti má špecifické postavenie, ktoré sa sociologicky označuje ako sociálna pozícia alebo sociálny status. Odlišuje sa na rovne biologicko-psychologickej, sociálno-ekonomickej a ideovo-politickej. Z hľadiska ontogenézy človeka študentky – absolventky predstavujú vývinové štádiá mladej dospelosti. Najvýznamnejším psychickým znakom dospelosti je samostatnosť, relatívna sloboda vlastného rozhodovania a správania, spojená so zodpovednosťou vo vzťahu k iným ľuďom, so zodpovednosťou za svoje rozhodnutia a činy.

Kultúrne aktivity danej skupiny plnia funkciu seberealizácie, funkciu vlastného rozvoja osobnosti, často aj rekreačno-zábavnú funkciu. Kultúrne záujmy sú súčasťou spoločenských záujmov, sú obrazom vzájomnej interakcie spoločenských podmienok a psychologickej potencie človeka. Ich formovanie je úlohou výchovy a vzdelávania.

V príspevku podávame výsledky prieskumu, v ktorom sme sa zamerali na komplexný obraz percepcie kultúry absolventkami slovenčiny a ich zapojenia sa do kultúrneho života. Skúmali sa:

1. živá kultúra – hudba, divadlo a tanec, film a audiovizuálna tvorba, literatúra a knižná kultúra, výtvarné umenie, architektúra a intermediálne aktivity;
2. kultúrne dedičstvo – pamiatkový fond a historické prostredie, nehmotné kultúrne dedičstvo, múzeá, galérie, knižnice;
3. mediálne prostredie – rozhlasové a televízne vysielanie, tlačené médiá a agentúry, nové médiá;
4. náboženské spoločnosti a cirkvi a
5. činnosti kultúrno-osvetového a umelecko-vzdelávacieho charakteru.

Tento príspevok predstavuje len sondu. Cieľom prieskumu bolo podať obraz o percepcii kultúry študentiek – absolventiek slovenčiny a ich ochote zapájať sa do

kultúrnych aktivít, aby sa vyplnili existujúce medzery v znalostiach a vedomostiach o tejto oblasti života mládeže. Prieskum mal odpovedať predovšetkým na otázky, aké sú u tejto skupiny:

1. obľúbenosť a popularnosť jednotlivých druhov kultúry,
2. aktívna a pasívna zapojenosť do kultúrnych aktivít,
3. vytvorené podmienky pre konanie kultúrnych aktivít, možnosti pasívnej a aktívnej účasti na kultúrnych aktivitách,
4. potreby, túžby a očakávania kultúrnych aktivít pri pasívnom a aktívnom zapojení sa.

Údaje sme zisťovali metódou zhromažďovania informácií technikou dotazníka.

Hudobné podujatia navštevuje 73,3 % študentiek (11 študentiek), z nich 90,9 % (10) sa zúčastňuje na veľkých letných festivaloch (open-air), 72,7 % (8) na klubových akciách – koncertoch, 63,6 % (7) na koncertoch populárnej hudby, 54,5 % (6) na rockových koncertoch, 27,3 % (3) na parties – alternatívnej tanečnej hudbe, rovnako 27,3 % (3) na punkových koncertoch. Gospelovú a kresťanskú hudbu z 11 študentiek navštevovalo 18,2 % (dve), pričom ešte jedna, ktorá uviedla, že nenavštevuje žiadne hudobné podujatie, vyplnila možnosti ponúknuté návštevníkom podujatí, a označila jednu možnosť – gospelovú a kresťanskú hudbu. Ľudovú hudbu navštevuje 18,2 % študentiek – návštevníčok hudobných podujatí (2) a hip-hopové koncerty a hip-hopové festivaly po 9,1 % (po jednej osobe). Z uvedenej vzorky nikto nenavštevuje parties – alternatívnu hudbu na počúvanie, metalové koncerty, klasickú (vážnu) hudbu, dychovku, džezové festivaly, džezové koncerty, bluesové vystúpenia, rómsku (cigánsku) hudbu, travesty show.

Tabuľka č. 1 – Prvá návšteva hudobného podujatia

[illegible]

|                                      |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
|--------------------------------------|----|----|----|----|--|----|----|--|---|--|--|-------|--|----|
| Parties – alternatívna hudba tanečná | 21 |    |    | 22 |  | 21 |    |  | ? |  |  |       |  |    |
| Metalové koncerty                    |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
| Punkové koncerty                     |    |    | 17 |    |  | 21 |    |  |   |  |  |       |  | 16 |
| Klasická (vážna) hudba               |    |    |    | 20 |  |    |    |  |   |  |  |       |  | 18 |
| Ľudová hudba                         |    | 12 | 7  |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  | 16 |
| Dychovka                             |    | 12 | 10 |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
| Džezové festivaly                    |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
| Džezové koncerty                     |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
| Bluesové vystúpenia                  |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
| Gospelová a kresťanská hudba         |    | 14 |    |    |  |    | 20 |  |   |  |  | 23/15 |  |    |
| Rómska (ci-gánska) hudba             |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |
| Travesty show                        |    |    |    |    |  |    |    |  |   |  |  |       |  |    |

Poznámka: Prvý stĺpec je voľný, pretože jedna z respondentiek doteraz nenavštívila uvedené podujatia.

Aktívne sa venujú hudbe dve respondentky, čo tvorí 13,3 %. Obe sa venujú hraniu na hudobnom nástroji. Jedna v základnej umeleckej škole, na disku a party, druhá v gospelovej skupine. Zvyšných 13, čo predstavuje 86,7 %, sa hudbe aktívne nevenujú.

46,7 % študentiek (7) chodí na plesy. Tanečné podujatia navštevuje 86,7 % študentiek (13) a vôbec nenavštevuje 13,3 % (2).

86,7 % (13) chodí na diskotéky, 53,3 % (8) navštevuje zábavy, rovnako 53,3 % (8) sa zúčastňuje party. 26,7 % (4) tancuje, či cvičí zumbu. Dve študentky, čo je 13,3 %, sa venujú ľudovým tancom. 6,7 % (teda po jednej študentke) sa zaoberajú spoločenským tancom, latinsko-americkým tancom, break dancom a brušným tancom.

Tabuľka č. 2 – Prvá návšteva tanečného podujatia

| Druh tanečného podujatia    | Vek prvého navštívenia |    |   |    |    |     |    |       |    |   |   |    |         |    |    |
|-----------------------------|------------------------|----|---|----|----|-----|----|-------|----|---|---|----|---------|----|----|
| Diskotéky                   | 15                     | 15 | - | 14 | 23 | 16  | 18 | 18    | 15 | ? | ? | 20 | 23P /18 | 17 | 16 |
| Zábavy                      | 15                     |    |   | 14 | 23 | 16  | 19 | 18    |    | ? |   |    |         |    | 16 |
| Ľudové tance                |                        |    |   | 7  |    | 16P |    |       |    |   |   |    |         |    |    |
| Spo- ločenské tance         |                        |    |   |    | 23 |     |    |       |    |   |   | 18 |         |    |    |
| Latins- ko-americ- ké tance |                        |    |   |    | 23 | 16P |    |       |    |   |   |    |         |    |    |
| Party                       |                        |    |   |    | 23 | 16  | 19 | neodp | 15 | ? | ? |    |         | 18 | 16 |
| Break dance                 |                        |    |   |    | 23 |     |    |       |    |   |   |    |         |    |    |
| Brušné tance                |                        |    |   |    | 23 |     |    |       |    |   |   |    |         |    |    |
| Zumba                       |                        |    |   | 18 | 23 |     |    |       |    |   | ? |    |         |    | 18 |

Vysvetlivky k tabuľke: P – pasívne

Ľadovú revue navštívila len jedna študentka, ostatných štrnásť nie. Krasokorčuľo- vanie navštevujú dve študentky.

Tabuľka č. 3 – Prvá návšteva bohoslužieb (v rokoch)

| Bohosluž- by              | Vek prvého navštívenia |    |    |    |     |   |   |   |   |   |   |        |    |   |   |
|---------------------------|------------------------|----|----|----|-----|---|---|---|---|---|---|--------|----|---|---|
| Rímsko- katolíckej cirkvi | 5                      | 14 | 8  | 7  | 22? | 6 | 7 | ? | 1 | ? | - | 3 mes. | 15 | 7 | 6 |
| Grécko- katolíckej cirkvi |                        |    |    | 19 |     |   |   |   |   |   |   |        |    |   |   |
| Evanjelic- kej a. v.      |                        |    | 24 |    |     |   |   |   |   |   |   | 6      |    |   |   |

Dve študentky boli bez vyznania, náboženstvo nepraktizujú, bohoslužby nenavšte- vujú; dve študentky rímskokatolíckeho náboženstva praktizujú, bohoslužby nenavšte- vujú; jedna študentka rímskokatolíckeho náboženstva praktizuje – r. kat. a ev. a.v. bo- hoslužby navštevuje nepravidelne; sedem študentiek rímskokatolíckeho náboženstva nepraktizuje, bohoslužby navštevuje nepravidelne; tri študentky rímskokatolíckeho náboženstva praktizuje – bohoslužby navštevuje pravidelne.

Knižnice v obciach a mestách v 40 % (6 prípadov) organizujú a v 33,3 % (5 prípadov) neorganizujú podujatia pre vekovú kategóriu respondentiek. V jednom prípade (6,7 %) študentka nevedela, či sa u nich konajú podujatia a tri prípady (20 %) boli také, keď sa neuviedla na otázku odpoveď. V prípade konania akcií pre vekovú kategóriu študentiek, knižnice usporiadávajú podľa respondentiek stretnutia a besedy s autormi, čítačky so známymi spisovateľmi, prezentácie kníh a prednášky na rozličné témy. Besied so spisovateľmi sa nerado zúčastňuje až 73,3 % študentiek (11) a rado len 26,7 % (4). Literárnych kvízov sa nerado zúčastňuje až 80 % študentiek (12) a len 20 % (3) ich má rado.

Číslo, ktoré predstavuje nezáujem o literárne kvízy, ale predovšetkým nezáujem o besedy so spisovateľmi, je prekvapivé (a možno povedať až nešťastné), keďže ide o študentky slovenského jazyka a literatúry a takýto záujem by sme očakávali.

Divadelné predstavenia 2-krát za mesiac navštevuje 13,3 % opýtaných, 1-krát za mesiac 6,7 %, 1-krát za polrok 53,3 %, 1-krát za rok 6,7 %, menej často 13,3 % a 6,7 % nenavštevuje predstavenia vôbec.

Z opýtaných nikto ešte nenavštívil baletné predstavenie, len jedna operu a dve operetu. Nasledujúca tabuľka podáva prehľad, kedy respondentky navštívili dané predstavenie po prvý raz.

Tabuľka č. 4 – Prvá návšteva divadla

|                 | Vek prvého navštívenia |   |    |    |    |    |    |    |   |   |    |    |    |    |    |
|-----------------|------------------------|---|----|----|----|----|----|----|---|---|----|----|----|----|----|
| Činohra         | 12                     | - | 24 | 10 | -  | -  | 18 | 18 | - | V | 7  | 10 | -  | -  | 15 |
| Opera           | -                      | - | -  | 13 | -  | -  | -  | -  | - | - | -  | -  | -  | -  | -  |
| Opereta         | -                      | - | 23 | -  | -  | -  | 15 | -  | - | - | -  | -  | -  | -  | -  |
| Balet           | -                      | - | -  | -  | -  | -  | -  | -  | - | - | -  | -  | -  | -  | -  |
| Muzikál         | 14                     | - | -  | 17 | 20 | -  | 15 | -  | - | - | 18 | 11 | 15 | 15 | -  |
| Bábkové divadlo | 8                      | - | -  | -  | 10 | 10 | 8  | -  | - | V | -  | -  | -  | 7  | 12 |

Poznámka: Znakom „V” označujeme v tabuľke odpoveď študentiek, ktoré navštívili dané bohoslužby, ale neuviedli, v akom veku.

Tabuľka č. 5 – Najradšej navštevované divadelné predstavenia

| Činohra         | v | -? | v | v |   | ? | v | v | - | v | v |   |   |   | v |
|-----------------|---|----|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Opera           |   | -  |   |   |   | ? |   |   | - |   |   |   |   |   |   |
| Opereta         |   | -  | v |   |   | ? |   |   | - |   |   |   |   |   |   |
| Balet           |   | -  |   |   |   | ? |   |   | - |   |   |   |   |   |   |
| Muzikál         |   | -  |   |   | v | ? | v |   | - |   |   | v | v | v |   |
| Bábkové divadlo |   | -  |   |   |   | ? |   |   | - |   |   |   |   |   |   |

Poznámka: Znakom „V” označujeme v tabuľke odpoveď študentky, ktorá už navštívila daný druh, resp. žáner divadelného umenia, no neuviedla, v akom veku.

Z oslovených boli (resp. sú) len dve členkami nejakého umeleckého súboru. Jedna bola od 7 do 15 rokov členkou detského folklórneho súboru, druhá je od 15 rokov doteraz členkou zboru.

Ako najobľúbenejší muzikál študentky uviedli: Cyrano z predmestia, Luskáčik, Traja mušketieri, Pomáda, Adam Šangala. Desať neuviedlo žiadnu odpoveď.

Ako najobľúbenejšie činoherné predstavenie dvakrát spomenuli Tri letušky v Paríži, raz Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch a Poplach v hoteli Westminster. Jedna študentka napísala dve odpovede – Mŕtve duše a Statky-zmätky. Desať študentiek neuviedlo žiadne predstavenie.

Najobľúbenejšími operami boli La Traviata a Carmen. Trinásť študentiek nespomenulo žiadnu operu.

Filmové predstavenia navštevuje 2-krát za mesiac približne 26,7 % oslovených, 1-krát za mesiac 26,7 %, 1-krát za polrok 26,7 %, 1-krát za rok 13,3 %, menej často nikto, nenavštevuje vôbec približne 6,7 %. Filmy v televízii pozerá každý deň 20 % študentiek slovenčiny, 2x za týždeň približne 26,7 %, týždenne 40 % z nich, 2x za mesiac nikto z nich, 1x za mesiac približne 6,7 %, menej často približne 6,7 %. V skupine, ktorá nepozerá filmy v televízii vôbec sa neocitol nikto. Filmy na DVD alebo bluray kupujú tri z opýtaných, zvyšných dvanásť nie. Filmy v požičovni si požičiava len jedna respondentka. Medzi známymi si filmy na DVD alebo bluray vymieňa šesť študentiek z pätnástich.

Najobľúbenejšími slovenskými filmami študentiek slovenčiny boli: Nevera po slovensky (2-krát), Rysavá jalovica (2-krát), Sváko Ragan, Pásla kone na betóne, Vianočné oblátky, Love. Šesť študentiek nemalo žiadny obľúbený film alebo neuviedlo odpoveď, jedna si nevedela spomenúť. Najobľúbenejšími českými filmami boli: Libaš jako ďábel (2-krát), Libaš jako Bůh, Kridla Vianoc, Princezná ze mlejna, Román pro muže, Proč, Pupendo, Jak vytrhnout velrybě stoličku, S tebou mě baví svět, Hogo fogo Homolka, Dívka na koštěti (respondentka uviedla nesprávny názov Saxana), Tři oříšky pro Popelku (respondentka uviedla nesprávny názov Popelka). Jedna študentka nemá obľúbený český film a jedna neodpovedala. Medzi najobľúbenejšie zahraničné filmy absolventiek slovenčiny patrili: Zápisník jednej lásky/Notebook (2-krát), The Great Gatsby (2-krát), Gladiátor (2-krát), Život je krásny, Návrat do budúcnosti I., II., III., Armageddon, Pošli to ďalej, A walk to remember, Méďa, Chlapec v pruhoanom pyžame (2-krát). Jedna študentka uviedla dva filmy, jeden z nich bol ešte film Twilight. Jedna respondentka napísala tri obľúbené zahraničné filmy – Kuriér, Thor a Forrest Gump.

Päť študentiek – respondentiek čítalo radšej knihy, štyri časopisy a dve študentky informácie vyhľadávali na internete. Ďalšie odpovede boli nesprávne, keď boli vyznačených viacero možností: časopisy – noviny, knihy – informácie vyhľadávam na internete, časopisy – knihy, podčiarknuté všetko.

Noviny čítalo denne približne 6,7 % študentiek – absolventiek slovenčiny, 3 – 4 razy za týždeň približne 6,7 %, 1 – 2-krát za týždeň 60 %, 2-krát za mesiac nikto z opýtaných, 1-krát za mesiac 20 % a menej často približne 6,7 %. Otvorenou otázkou bola otázka, aké najčastejšie noviny študentky čítajú. Niektoré z nich v odpovedi uviedli viaceré. Spomenuté boli: Plus 1 deň; Považskobystrické novinky; Nový čas; Nový čas – Sme; Nový čas; My Kysucké noviny – Nový čas; Hospodár



ske noviny; Sme – Regionálne noviny – Hospodárske noviny; Sme – Regionálne; Pravda; Obzor – Pravda – Sme. Jedna respondentka nevedela odpovedať, dve uviedli zlú odpoveď, pričom ako noviny spomenuli Plus 7 dní a Nový čas pre ženy. Jedna študentka do odpovede napísala „Literárna revue“, periodikum s takýmto názvom sa nám nepodarilo identifikovať ako noviny. Okrem jednej študentky všetky (93,3 %) čítali v novinách aj kultúrne rubriky. Pri ďalšej otázke mali podčiarknuť, čo čítajú najčastejšie, prípadne mali dopísať vlastnú odpoveď. Päť študentiek uprednostňovalo recenzie kníh, štyri recenzie filmov, štyri podčiarkli aj recenzie kníh, aj recenzie filmov. Jedna študentka podčiarkla všetko a jedna neuviedla nič, pretože nič nečíta.

Časopisy číta 1 – 2-krát za týždeň približne 66,7 %, 2-krát za mesiac približne 6,7 %, 1-krát za mesiac približne 26,7 %. Odpovede 6-krát za rok, 3-krát za rok a menej často nevolil nikto. Medzi odpoveďami, ktoré sú najčastejšie čítané časopisy študentiek slovenčiny, boli: Báječná žena – Nový čas pre ženy; Nový čas pre ženy; Plus 7 dní; Emma; Enigma – Epoque – Eva; Ema, Eva, Slovo Šaľanov, Nový čas pre ženy; Praktická Slovenka, Nový čas bývanie; Šarm – Báječná žena; Fit a štýl, Emma, Eva; Fit a štýl; Enigma – Epoque – Plus 7 dní; Zdravie; Zdravie, Vitalita. Jedna študentka volila všeobecnú odpoveď – zamerané pre ženy, jedna zle odpovedala, keď ako časopis spomenula noviny Nový čas. Ako zaujímavé môže byť, že medzi odpoveďami nefiguroval žiadny odborný jazykovedný či literárnoviedný časopis.

Na internete denne trávi do 1 hodiny 0 % opýtaných, 1 – 2 hodiny 26,7 %, 3 – 4 hodiny 53,3 %, 5 a viac hodín 20 %. Najčastejšie na internete študentky slovenčiny vyhľadávali informácie do školy a viažuce sa na štúdium, e-knihy, spravodajstvo, sociálne siete a elektronickú poštu (odpovede: info do školy, správy; informácie do školy; informácie potrebné k štúdiu; veci do školy; e-book, informácie súvisiace so štúdiom; chatuje s priateľmi, inf. ohľadom školy; komunikáciu s priateľmi; všetko, čo potrebujem; články o udalostiach, správy; spravodajstvo; facebook, gmail, čo sa deje aktuálne vo svete (aktuality.sk); zaujímavé informácie, sociálne siete), raz sa objavilo aj oblečenie, dve neodpovedali.

Knihy na internete pozerá 11 študentiek (73,3 %), z internetu sťahuje hudbu 13 študentiek (86,7 %), z internetu sťahuje filmy 14 študentiek (93,3 %), na internete pozerajú obrazové galérie a umelecké fotografie 4 študentky (26,7 %).

Študentky ako najobľúbenejších slovenských spisovateľov uvádzali Martina Kukučína (2-krát), J. G. Tajovského, Matkina, I. Kraska, Veroniku Šikulovú, Janu Benkovú, Heribana, Pavla Hiraxa Baričáka (2x). Jedna študentka uviedla dvoch autorov, pričom druhým bol ešte B. Filan. Dve študentky nemajú najobľúbenejšieho slovenského spisovateľa a tri neodpovedali. Ako najobľúbenejších zahraničných spisovateľov spomínali nasledujúcich spisovateľov a spisovateľky: Tolkien, Delia Fialo(ová), J. K. Rowling(ová), Halima Bashir(ová), S. Meyer(ová), A. C. Doyle, Marquéz. Jedna študentka uviedla dvoch spisovateľov – Iana McEwana a Julliana Barnesu. Dve nemajú obľúbených zahraničných spisovateľov a štyri neodpovedali. Najobľúbenejšími knihami absolventiek slovenčiny boli: Hobit, Neodolateľná ponuka (Barbara Delinská), Harry Potter, 50 odtieňov šedej, Púštny kvet, Twilight (všetky časti), Zločin a trest (Dostojevskij), Máš, čo si chceš, miláčik (Jana Benková), 100

rokov samoty. Dve študentky uviedli po dve knihy: *The Great Gatsby* (Fitzgerald), *Sophie's choice* (Styron) a *Tajomstvo Budhovho úsmevu*, *Malý princ*. Tri nemajú obľúbenú knihu a jedna študentka neodpovedala.

Knihy (beletrie) čítalo denne 26,7 % študentiek slovenčiny, 3-4-krát do týždňa 0 %, 1-2-krát do týždňa 46,7 %, 2x za mesiac 13,3 % a 1x za mesiac 13,3 %. Knihy každý týždeň nekupoval nikto, každé dva týždne 13,3 % študentiek slovenčiny, raz za mesiac 13,3 %, viac ako 4-krát za rok 26,7 %, 2-krát ročne 20 %, raz za rok 20 %, každé dva roky 0 % a menej často 6,7 %. Z knižnice si požičiavalo knihy 60 % študentiek každý týždeň, 26,7 % každé dva týždne, 13,3 % raz za mesiac. Možno si viac ako 4-krát za rok, 2-krát ročne, menej často a nepožičiava si nevyznačil nikto. Fakt, že v obci/meste bydliska študentky je knižnica, potvrdilo 100 % z opýtaných. Spokojných s ponukou knižnice a jej službami bolo 66,7 % respondentiek (10).

Televíziu pozeralo denne viac ako 3 hodiny 6,7 % opýtaných, 1 – 3 hodiny denne 33,3 %, denne do 1 hodiny 20 % a menej často 40 %. Najčastejšími sledovanými TV stanicami boli: Markíza (5x), Joj (2x), Doma (2x), STV1 (1x). Nasledovali nesprávne odpovede, keď respondentky uviedli viac TV staníc: Markíza, Joj; Markíza, Joj, STV1; Joj, Waw, Markíza; Animal Planet, HBO. Jedna študentka nesledovala žiadnu TV stanicu. S ponukou televízie bolo spokojných len 26,7 % (4) a nespokojných až 73,3 % (11). Najradšej v TV sledovali seriály a filmy, telenovely, relácie o varení, TV spravodajstvo, zriedkavejšie dokumentárne a prírodovedné filmy, kvízy a vedomostné súťaže (z odpovedí: seriály; telenovely, film; relácie o varení; TV noviny, filmy; kvízy, vedomostné súťaže; relácie pre ženy; Televízne noviny; seriály; filmy, seriály; spravodajstvo, *Búrlivé víno*; seriály, relácie o varení, telenovely; romantické filmy, seriály; dokument. filmy, prírodovedné; žiadna odpoveď).

Na otázku, akú rozhlasovú stanicu počúvajú najčastejšie, študentky uvádzali: Funrádio (3x), Rádio Viva (2x), Expres (2x), žiadnu. Ako neplatné odpovede možno označiť prípady, keď zaznamenávali viac staníc: Rádio Expres, Europa 2, Funradio; Expres, Radio Antena; Radio Expres, Slovenský rozhlas; Rádio Expres, Fun rádio; Europa 2, Expres, Slovensko 1; *Jemné melódie*, Anténa Hit Rádio. S ponukou rozhlasových staníc bolo spokojných 60 % študentiek (9), 33,3 % (5) nebolo spokojných a jedna študentka neodpovedala. Nezistovali sme, akú dobu študentky počúvali rozhlas.

Spomedzi absolventiek slovenčiny len jedna počúvala rozhlasové hry. Dôvody, prečo študentky nepočúvali tieto hry boli rôzne: nemám čas (2x), nemám na to čas ani náladu (1x), nezaujímajú ma (2x), nezaujímajú ma a rozhlasová stanica, ktorú počúvam, nevysiela hry (1x), žiadne nevysiela (1x), radšej si ich sama prečítam (1x). Ďalej jedna študentka napísala, že počula iba jednu a štyri študentky neodpovedali.

Hudbu počúvalo do 1 hodiny denne 40 %, 1 až 2 hodiny denne približne 46,7 %, 3 až 4 hodiny denne približne 6,7 % a 5 a viac hodín denne približne 6,7 % študentiek. Medzi najobľúbenejšími zahraničnými hudobnými skladbami boli: *Last Christmas*; *Hurt Lovers*; *Passenger – Let her go*; *Thousand years*; *James Blunt – Bonfire heart*; *I love you till the end*; *Anything could happened*; *Lana Del Rey – Young and Beautiful*; *Just give me a reason* (Pink); *The verve – Bitter sweet symphony*; *Mars – Locked Out of Heaven*. Ďalej jedna študentka napísala, že obľubuje hocičo od Katy Perry a Aviciiho, ďalšia všetko od Nohavicu, iná zase, že obľúbených piesní

má viac. Jedna nemá žiadnu obľúbenú skladbu. Najobľúbenejšími slovenskými hudobnými skladbami absolventiek slovenčiny sú: Dominika Mirgová – Je koniec (2x); Horkýže slíže – Nazdar; Čierny dážď; Po schodoch; V piatok podvečer; Opri sa o mňa; Polemic – Komplikovaná; Tina – Si sám; Fialový kvet; To sa stáva. Dve študentky uviedli len meno (názov) interpreta (skupiny) a preferujú všetky jeho (jej) skladby: od Elánu hocičo, Majk Spirit – všetky. Jedna študentka nemá žiadnu obľúbenú slovenskú skladbu a jedna neodpovedala. Najobľúbenejšie slovenské ľudové piesne absolventiek slovenčiny sú: Tota Heľpa; Okolo Dubnice; Vydala mamička; Chalúпка v údolí; Dedinka v údolí; Mám ja orech. Jedna študentka ako obľúbenú slovenskú ľudovú pieseň uviedla „Prečo bych sa nevydala“, pieseň s týmto názvom či textom sa nám však nepodarilo identifikovať. Jedna študentka zase napísala ako obľúbenú ľudovú pieseň Ružičky červené, táto pieseň však nie je ľudová, jej autorami sú Gejza Dusík (hudba) a Pavol Braxatoris (text). Sedem študentiek buď nemá obľúbenú slovenskú ľudovú pieseň, alebo neodpovedalo.

Základnú umeleckú školu všetkých 15 respondentiek nenavštevuje, 5 z nich ju však v minulosti navštevovalo. Dve chodili na výtvarný odbor, dve na hudobný, pričom jedna uviedla navštevovanie hry na hudobný nástroj. Ostatné študentky neodpovedali. Jedna študentka hrá na klavír, jedna na klávesy, jedna hudobný nástroj bližšie nešpecifikovala. Jedenásť budúcich učiteliek slovenčiny nehrá na žiadny hudobný nástroj a jedna neodpovedala.

Na otázku, či rady tancujú, kladne odpovedalo 10 oslovených, 5 odpovedalo záporne. Dve študentky nevedeli tancovať, šesť neodpovedalo. Jedna respondentka podľa jej slov vie tancovať všetky tance, jedna skoro všetky, ďalšie odpovedali nasledovne: 1. valčík, 2. valčík, ča-ča, 3. základy valčíka, rumbly, čača, 4. ľudové, zumba, 5. moderné, klasické. Päť chodilo do tanečnej školy, desať nie.

Kreslia tri oslovené, dvanásť nie; maľuje jedna, štrnásť nie; nikto sa nevenuje grafitom; päť fotografuje, desať nie; jedna vyšiva a štrnásť nie; nikto nepaličkuje čipky. Z výtvarného umenia študentky najviac zaujímalo: 1. obrazy, 2. trošku obrazy, 3. maľby, obrazy, 4. maľby, 5. kreslenie, 6. fotografovanie. Päť nezaujímalo nič a štyri neodpovedali.

Nikto z oslovených sa nevenoval nejakému ľudovému remeslu. Sedem ani nechce žiadne ovládať, štyri študentky neodpovedali. Ďalšie majú záujem o paličkovanie čipiek; šitie; drotárstvo; hru na fujaru (čo sa však nepovažuje za ľudové remeslo).

Trinásť dievčat navštevuje hrady a zámky, dve nie. Jedenásť navštevuje múzeá, štyri nie. Osem uviedlo aj odpoveď, o aké múzeá najčastejšie ide: historické (2x); prírodovedecké, voskových figurín; ľudové umenie, expozície v hradoch a zámkoch, drevárske múzeum; na hradoch a zámkoch; mestské, rôzne zamerania; múzeá významných osobností (napr. Štefánik), tematicky zamerané múzeá (napr. vojenské m.); galérie výtvarného umenia. V skanzene boli už všetci okrem jednej. Do galérie chodia štyri oslovené, desať nie a jedna niekedy.

Podľa A. Kráľa (Kráľ – Rýzková 1990, 15) sa spoločnosť musí programovo starať o svoj jazyk, spoločnosť musí svoj jazyk cieľavedome zdokonaľovať – kultivovať. Kultivovanie a kultúra reči (a jazyka) je aj kultivovaním a kultúrou myslenia, kultivovaním a kultúrou človeka a spoločnosti. Kultúra reči je mierou kultúry spoločnosti (Kráľ – Rýzková 1990, 15).

Poznanie svojho materinského jazyka si rozvíja 12 študentiek, tri nie. Ak respondentka nehovorí nárečím svojej obce/mesta, v troch prípadoch by sa ho chcela naučiť, v jedenástich nie, v jednom prípade nebola odpoveď jasná.

Ak by oslovené študentky vlastnili kroj, v štyroch prípadoch by ho za žiadnych okolností nenosili, jedna študentka neodpovedala, ďalšie odpovede boli: na vystúpenie pri príležitosti niečoho, výročia obce; iba na nejaké príležitosti, oslavy; na nejaké príležitosti (oslavy výročia obce, svadba, atď.); pri nejakej kultúrnej príležitosti, výročí mesta a pod.; na kultúrne podujatia; ak by dotýčnú k tomu viedli – tradície v mieste bydliska; pri výročí mesta; keby bola v súbore; ak by bola v nejakom folklórnom súbore, trebárs na akciách ako stávanie mája, hody, Veľká noc...; pri nejakých oslavách.

V obci/meste študentiek je dostatočná ponuka kultúrnych podujatí pre ich vekovú kategóriu podľa piatich, podľa jednej je lepšia ponuka v inej obci, podľa siedmich je ponuka lepšia v meste (väčšom meste), dve odpovede boli chybné. Jedenásť oslovených tieto podujatia aj navštevuje, štyri nie. Tie, ktoré nechodia na podujatia, na to nemajú čas (2x) alebo nemajú záujem (1x).

Na otázku, aké kultúrne podujatia by chceli, aby boli v ich obci/meste, odpovedali: koncerty; koncerty; viac koncertov; hudobné vystúpenia, rôzne skupiny; živé koncerty, historické besedy, divadelné predstavenia; hudobné podujatia, výstavy; divadlo; divadlo; divadelné predstavenia; kino, festivaly; zabíjačkové hody; volejbalové zápasy. Tri neodpovedali.

Osem študentiek využíva služby alebo navštevuje podujatia, ktoré organizuje kultúrne stredisko/centrum, šesť nie a jedna odpoveď bola chybná.

Cirkev v danej obci organizuje kultúrne podujatia podľa šiestich respondentiek, podľa deviatich nie. Na otázku, o aké ide, uviedli len dve: jasličkovú pobožnosť, Gospelové dni Kysuce. Len dve oslovené uviedli, že navštevuje kultúrne podujatia organizované cirkvou. Medzi dôvodmi, prečo ich nenavštevujú, uviedli: nemám rada cirkev; je to pre malé deti (jasličková slávnosť); nemám čas (2x); nie som doma, keď sa konajú tieto podujatia; nechodím ani do kostola, takže nemám prehľad; neviem o nich; nie som veriaci človek.

Na otázku, či organizuje nejaká záujmová organizácia v obci kultúrne podujatia pre mládež (poľovnícke združenie, hasičský zbor a i.), odpovedalo kladne päť opýtaných, šesť záporne, nevedeli sa vyjadriť traja a jedna neodpovedala. Najčastejšie organizovali podujatia hasiči (hasičský zbor) (4x), raz boli uvedení leteckí modelári a raz spolu s hasičským zborom aj mestské zastupiteľstvo, čo nemožno považovať za záujmovú organizáciu, ale za orgán samosprávy.

Len jedna študentka odpovedala kladne, že politické strany v obci organizujú kultúrne podujatia pre mládež.

Obecné zastupiteľstvo v obci nepodporuje kultúrne podujatia pre danú vekovú kategóriu v ôsmich prípadoch. Hodnotenie práce ObZ v tejto oblasti na stupnici 1 až 5 bolo nasledovné: 2 (1x), 3 (3x), 4 (2x), 5 (4x). Päť respondentiek neodpovedalo.

100 % opýtaných nespolupracuje na organizovaní kultúrnych podujatí. Ďalšia otázka – akým spôsobom spolupracujú – bola teda irelevantná.

Aké podujatia chýbajú v daných obciach? Odpovede boli pomerne pestré: festivaly, kultúrne podujatia; koncerty; divadlo; viac športových aktivít; vianočné, silvestrovské, detské; viac divadla, kino; viac živých koncertov, divadelných predstavení; venujúce sa mládeži; výstavy; hudobné podujatia (viac festivalov); koncerty; koncerty, besedy.

Na akých podujatiach by študentky – absolventky spolupracovali? Dve respondentky by nespupracovali vôbec: na žiadnych, len by sa aktívne zúčastňovala; asi na žiadnych. Päť študentiek neodpovedalo. Osem oslovených svoju spoluprácu deklarovali slovami: na všetkých (2x); kultúrnych; koncerty, besedy; výstavy, besedy; na športových; diskusie; niečo pre deti.

Mládež v obci respondentiek sa najčastejšie stretáva: v krčme (4x); v kaviarňach; v krčmách, podnikoch, diskotéky; v podnikoch; v baroch (2x); na diskotékach, posedeniach; v pastoračnom centre v danom meste; na ZŠ, v kultúrnom dome; kino. Jedna študentka neodpovedala a jedna nevie.

Účasť študentiek na kultúrnych podujatiach ovplyvňujú: finančné prostriedky (3x), ponuka podujatí – zaujímavosť (3x), vzdialenosť od miesta konania (3x), dostatok voľného času (2x), kamaráti (1x). Jedna respondentka neodpovedala a dve odpovede sme považovali za chybné, keď boli podčiarknuté viaceré možnosti: 1. finančné prostriedky, vzdialenosť, kamaráti, dostatok voľného času, nálada, 2. vzdialenosť, dostatok voľného času, ponuka podujatí – zaujímavosť.

Ak nenavštevujú študentky kultúrne podujatia, robia to z najčastejšie z dôvodu nedostatku času (4x), ďalej preto, že nemajú čas a ani nie je aké; buď nemajú s kým ísť, alebo nemajú práve vtedy voľný čas; lebo nemajú peniaze na „zbytočnosti“.

## Záver

V príspevku sme sa pokúsili podať komplexný obraz percepcie kultúry absolventkami slovenčiny a ich zapojenia sa do kultúrneho života. Je zaujímavé, že medzi študentkami nebol záujem o besedy so spisovateľmi či literárne kvízy a že študentky medzi čítanými časopismi neuviedli odborné jazykovedné a literárnovedné časopisy. Za žiadané podujatia označili najmä koncerty a potom divadelné predstavenia. Realizovaný prieskum umožnil identifikovať potreby skúmanej skupiny a môže tvoriť základ pre prípravu nových vzdelávacích programov v oblasti kultúry. Zistené fakty môžu byť podkladom i pre ďalšie smerovanie štátnej kultúrnej politiky v smere k mládeži (konkrétne k študentkám slovenského jazyka a literatúry), pre tvorbu mládeži určených prioritných programov podporovaných samosprávou, môžu slúžiť ako východisko pre vytváranie kultúrnych aktivít na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

## Literatúra

Csontos, Ladislav (2016): *Základy filozofie kultúry*. Trnava: Dobrá kniha.

Kráľ, Ābel – Rýzková, Anna (1990): *Základy jazykovej kultúry*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Nový, Ivan – Surynek, Alois a kol. (2006): *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., prepr. a rozšír. vyd. Praha: Grada Publishing.